

مسئولیت متن و شکل بدوش نویسنده مضمون میباشد، عقیده نویسنده لزوماً نظر افغان جرمن آنلاين نمی باشد

۲۰۲۳/۰۸/۱۹

پښتو ژباړه: رحمت آریا

د افغانستان سیاسي - تاریخي - جغرافیوي ژورنال

پینځم ټوک

دوه سوه اووه پینځوسمه پرله پسې برخه

کندهار

ایدیت:

ډاکټر لودویگ آدمک

AKADEMISCHE DRUCK- u. VERLAGSANSTALT GRAZ – AUSTRIA

1980

سام نري: ۲۲ – ۳۱، ۲۳ – ۶۷ «الف»: دا یو کوتل دی چې د هر ډول وسلو د لیرد لپاره مناسب دی، دا کوتل هغې لارې ته لار ورکوي چې د هغو غرونو له منځه تیریري چې د نخاس د غرنی لری د لویدیځې منتهی الیه په شمال کې واقع دي. د همدې کوتل له لارې د نخاس له منځه د شادپخاک د کوتل له لارې د کدني د سیند عمومي لاره تیریري او مخ په شمال لویدیځ لور تر معروف پوري خغلي. «بن»

سنډر زي: دا د دراني بارکزیو یوه څانگه ده. «بیسکو» په دې نوم یو کلی د تلثون د سیند پر غاړې په ۲۴ – ۳۱، ۷ – ۶۷ «ن» کې واقع دی.

سنگر: وگورئ: شاه جوی

* سنگي: ۳ – ۳۳، ۴۷ – ۶۵ «ن»: دا د روزگان په ولایت کې د خارک په مقابل لوري کې د هلمند د سیند پر غاړې یو کلی دی.

* سنگ مون: سنگ موم: ۴۱ – ۳۳، ۸ – ۶۶ «ن»: دا د روزگان په ولایت کې د تمانان د شمال ختیځ په تقریباً ۶ مایلی کې او د نیلي د سویل په تقریباً ۲ مایلی کې د یوه لښتی پر غاړې یو کلی دی.

* سنگان: ۴۷ – ۳۳، ۵۴ – ۶۶ «ن»: دا د روزگان په ولایت کې د رباط د اوبو د بهیر پر غاړه د «ورسال» [۱] شمال ته د تللي لارې په اوردو کې د هلمند د شمال په تقریباً ۳ مایلی کې یو کلی دی.

¹ - Warsal

د پاڼو شمیره: له 1 تر 6

افغان جرمن آنلاين په درنښت تاسو همکارۍ ته رابولي. په دغه پته له مور سره اړیکه ټینگه کړئ maqalat@afghan-german.de یادونه: دلیکني د لیکنيزي بني پازوالي د لیکوال په غاړه ده، هيله من یو خپله لیکنه له رالیرولو مخکې په خیر و لولئ

* **سنگر:** ۴۷ - ۳۲، ۳۲ - ۳۲، ۶۶ «ن»: دا د روزگان په ولايت کې د روزگان د شمال لويديځ په تقريباً ۱۱ مايلي کې له روزگان څخه تر «مرآباد» [۱] پورې د تللي لارې پر سر يو کلی دی.

* **سنگر غټ:** ۴۸ - ۳۱، ۵۳ - ۶۷ «ن»: دا د زابل په ولايت کې د کافر څاه د شمال لويديځ په تقريباً ۱۰ مايلي کې د براتي ماندي پر غاړې يو کلی دی.

* **سنگبر:** ۴۶ - ۳۱، ۵۲ - ۶۴ «ن»: دا د خاک چوپان د شمال په تقريباً ۸ مايلي کې او له ميوند څخه تر حيدر آباد پورې د تللي لارې په اوږدو کې يو کوچنی کلی دی. دا کلی د يوه کوتل په خوله کې واقع دی چې د کوتل د خولي نښه ئې هم بللی سو او ويل کيږي چې دا ښه کوتل دی او شمال لور ته د يوې غرنۍ لړۍ له منځه په تيريدلو هلمند ته لاره ورکوي. د ميوند د جگړې په لړ کې دا کلی د سردار محمد ايوب خان سپرو ځواکونو، د يوې يا دوه وو ورځو لپاره نيولی وو. «ستيوارټ، آی. بي. سي.»

* **سنگبر:** ۳۲ - ۳۱، ۲۹ - ۶۵ «ج»: دا د شاه مقصود د غرنۍ لړۍ لمنې ته نيردې د خاکريز د درې شمالي خوا کې يو کلی دی. «لینس»

* **سنگچلک:** ۵۸ - ۳۳، ۵۸ - ۶۵ «ن»: دا د روزگان په ولايت کې د روزگان د سيند پر غاړه د خضر «دای کندي» په شمال لويديځ کې يو کلی دی.

* **سنگيسار:** ۳۲ - ۳۱، ۲۹ - ۶۵ «ج»: بيسکو په خپلې شرحې کې سنگ حصار د هغه کلي يا د کليو د ډلې په توگه يادوي چې له کندهار څخه د دمې نيولې په دوهم ځای کې د هرات له سرک څخه تقريباً ۲۴ مايله ليرې واقع دی او تقريباً ۲۳۸ کورونه لري چې ۷۱۰ تنه «الکوزي، پولزي، اسحق زي، اخکزي، نورزي او غلزي» وگړي لري. دا کلی د کمپ و هلو په يوې سيمې کې ويل سوی او ظاهراً داسې بريښي چې دا دې د حوض مد د کمپ سيمه وي، د «سنگيسار» يا «سنگ سار» [۲] نوم عملاً د قريه جاتو د فرعي علاقي يوې د پام وړ برخې ته ويل کيږي چې په همدې نامه نهر ئې خړوبوي. د سنگيسار د نهر له سره د هرات سرک تيریږي، دا نهر د سنجرې کمپ او بيا د عاشقانو له کلي څخه په اوبتلو د حوض مد له سرک سره موازي پرمخ ځي چې ور ها خوا ئې د سنگيسار په ویش کې وروستی کلی کاريز عطاء دی او همدې کلي ته نيردې نهر هم پای مومي. د سنگيسار د نوم تسمیوي وجهه له يوه منفرد غره څخه راغلي ده او ويل سوي چې د دې غره پر سر يو ډبرين بالاحصار وو. دا د حوض مد د له لويديځ څخه تقريباً ۲ مايله ليرې واقع دی او يوه څرگنده نښه جوړوي او د ارغنداب د درې لپاره د سيگنال ښه ستیشن جوړوي. «ستيوارټ، برون، بيسکو، آی. بي. سي.»

* **سنگين:** ۸ - ۳۱، ۸ - ۶۶ «ن»: دا د کندهار په ولايت کې د افغان پولې او د کندي د سيند ترمنځ نيمايي لاره کې په «شنگلون شيله» [۳] کې يو کلی دی.

* **سنگره:** ۴۷ - ۳۱، ۱۷ - ۶۵ «ج»: لوروالی: ۴۱۰۰ فيټه. دا د لالک کوتل ته نيردې د خاکريز د سويل لويديځ په انتها کې يو کلی دی.

سنجرې: وگورئ: سينخري

² - Marabad

³ - Sang Hisar or Sangsar

⁴ -Shanglun Shila

سنت بارکزی: ۲۷ - ۳۱، ۴۱ - ۶۵: دا د ترنک او ارغسان تر منځ د کندهار د سویل په ۱۰ ۲/۱ مایلی کې یو کلی دی. سپرپه: ۳۱ - ۶۵، دا د کشک نخود په ولسوالۍ کې یو کلی دی. «لیچ»

* سراب: ۵۴ - ۳۲، ۲۵ - ۶۵ «ن»: دا د روزگان په ولایت کې د اوبو د یوه بهیر پر غاړې یو کلی دی چې د «کیشي» [۶] د سویل لویدیځ په تقریباً ۶ مایلی کې د سیرکې ماندي او د اوبو د نوموړي بهیر د یو ځای کېدنې ټکي ته نږدې موقعیت لري. په دې نوم یو بل کلی د کمپسان د سیند پر غاړه د چوري د شمال ختیځ په تقریباً ۵ مایلی کې د روزگان په ولایت کې په ۵۳ - ۳۲، ۷ - ۶۶ «ن» کې موقعیت لري.

سرگی: ۳۱ - ۶۸، دا د اینځلان د نالي په لویدیځ کې چې له شماله «شنه غر» [۷] ترې راتاو دی یوه شگلنه دښته ده. داسې ښکاري چې دې دښته کې څو کلي سته او نسبتاً ښه کرهڼه هم په کې سوې ده. «بن» په دې نوم یو کلی په ۴۱ - ۳۱، ۲ - ۶۸ «ن» کې موقعیت لري. دا نوم د «سحرگي» په ټول هم لیکل سوی دی.

سرای: یا: ساری [۷]: ۵۹ - ۳۱، ۱۹ - ۶۸ «ج»: دا د «کچ خواره» [۸] د شمال په ۲/۱ مایلی کې په هغه ځای کې یو کاریز دی چې سلیمان خیل په کې ژوند کوي او په چم گاونډ کې ئې د کرکيلي پټي لري. «بومي معلومات ۱۸۹۴» په دې نوم یو کلی جلدک ته نږدې په ۵۷ - ۳۱، ۴۴ - ۶۶ «ج» کې موقعیت لري. یو بل کلی چوره ته نږدې په ۵۳ - ۳۲، ۴ - ۶۶ «ن» کې موقعیت لري.

سرک [۹]: ۳۵ - ۳۲، ۴۵ - ۶۶ «ن»: دا د زابل په ولایت کې د نایک کلي ته نږدې د بنوی سیند پر غاړه یو کلی دی. سرنگ کوهی: [۱۰]: دا له جت پوتې څخه تر کندهار پورې د تللي لارې په اوږدو کې د دمي نیولو ځای دی. له دې ځایه وایسته تر لاسه کېدای سي او همدا شان څو داني د بنو اوبو څاهان هم لري. «هنل او روم، له بومي معلوماتو څخه ۱۸۸۱ - ۹۶»

* سرپان کلی: [۱۱]: «ښایي سه بڼه ئې څاروان کلی وي - ژ»: ۱۸ - ۳۱، ۳۱ - ۶۶ «ن»: دا د کندهار په ولایت کې د سپین بولدک سویل ته د لارې په اوږدو کې د «بالازار» [۱۲] د سویل لویدیځ په تقریباً ۵ مایلی یو کلی دی.

* سرپلاغ: [۱۳]: ۳۹ - ۳۲، ۱۶ - ۶۷ «ن»: دا د زابل په ولایت کې د شاه جوی په شمال لویدیځ کې د سپاه سنگ په سیمې کې «ریمی» [۱۴] ته نږدې یو کلی دی.

سرپلند: ۳۳ - ۳۱، ۳۵ - ۶۶ «ج»: دا د ۴۰ کورونو یو کلی دی چې د لوره د سیند پر بنی غاړې واقع او د سرک له لارې له امین کلا څخه ۱۳ مایله لیرې دی، دا کلی د هغه سرک پر غاړې واقع دی چې د ارغسان پر درې منتهی کیري او په لوره کې د میر افضل کلي ته ځي او له وچبر غوږک ۱۲ مایله کښته موقعیت لري.

5 - Keshay

6 - Shna Ghar

7 - SARAI Or SARI

8 - Kuchkwar

9 - SARAK

10 - SARANG KUHA

11 - SARBAN KALAY

12 - Balazar

13 - SARBI LAGH

14 - Rimai

د کلي په ختيځ کې يو فوق العاده عالي ځای د کمپ لپاره سته، او د مارچ د مياشتې په پيل کې ئې اوبه ښې او پرېمانه دي او کيدای سي په نورو فصلونو کې دا اوبه ډيرې وي. د سنډرزيو او «بکال زيو»^[15] له کليو او همدا شان د مير افضل، «توفان زيو»^[16] له کليو او د محمد خان له کلا څخه د اړتيا وړ توکي راتوليدای سي. همدا شان دلته د کلي په گاونډ کې د اوبښ څر لپاره ډير ښه ځايونه سته. له کندهاره تر وچېر غوږک پورې د سرک پر شتون سربيره چې پورته مو ورته نغوته وکړه او د همدې کلي له اړخ څخه تيريري يو بل سرک هم سته چې له همدې ځايه د کندهار – کويټې د سرک پر غاړې ډيرې ته ځي او واټن ئې د بالا جر له لورې ورهاخوا ۲/۱ ۴۷ ميله دی. «کليفرد، مسي» په دې نوم يو کوتل د سپين بولدک د شمال په تقريباً ۲۰ مايلي کې په ۱۵ – ۳۱، ۹ – ۶۶ «ج» کې موقعيت لري.

* **سربلند کلي:** ۳۱ – ۳۱، ۳ – ۶۵ «ن»: دا د کندهار په ولايت کې د کشک خود د سويل په تقريباً ۵ مايلي کې د ارغنداب د سيند پر غاړې يو کلي دی.

* **سربلند:** وگورئ: سربلند

سربريده: ۳۱ – ۳۱، ۶۵ – دا د کندهار د شمال ختيځ په ۱۲ مايلي کې «ميرشي»^[17] ته نيريدي يو کلي دی. «بيسکو»

* **سربز:** ۳۷ – ۳۳، ۲۴ – ۶۵ «ن»: دا د روزگان په ولايت کې د «ايسپي بز»^[18] کلي ته نيريدي د قره جنگل د سيند د شمال په تقريباً ۸ مايلي کې يو کلي دی.

سرداني: ۳۱ – ۶۶: دا د خوش رود په درې کې له قلات غلزي څخه د ارغسان تر درې پورې گواړي ته نيريدي له قلات غلزي څخه ۳۵ مايله ليري يو کلي دی. «پراير»

سردار خوشدل خان: ۳۱ – ۶۶: دا قلعه سرخ ته نيريدي د ترنک د سيند پر کيني غاړې د کندهار د شمال ختيځ په تقريباً ۲۰ مايلي کې يو کلي دی. «بيسکو» د گرشک په شمال ختيځ کې د سردار په نامه يو کلي په ۵۱ – ۳۱، ۴۱ – ۶۴ «ج» کې موقعيت لري.

سريده سفلي: ۴۲ – ۳۱، ۴۳ – ۶۵: دا د پاتاپ د نهر او د ارغنداب د سيند تر منځ يو کلي دی. د روح آباد، نوشي جان، «مياجوي»^[19] او د «پنج او» نهرونه ټول د سر ډه کلي ته نيريدي له سينده جلا کيري. «بيسکو»

سريده عليا: ۴۳ – ۳۱، ۴۳ – ۶۵ «ن»: دا د ارغنداب په درې کې د پتاب د نهر پر غاړه په قريه جاتو کې يو کلي دی چې بلافاصله له «شک چاله»^[20] پورته واقع دی. «بيسکو» په دې نوم بل کلي په ۱۱ – ۳۲، ۳۵ – ۶۷ «ن» کې واقع دی.

* **سرگ:** ۵۲ – ۳۳، ۲ – ۶۷ «ن»: دا د روزگان په ولايت کې د «ډه رنگ»^[21] د سويل لويديځ په تقريباً ۱ مايلي کې د هلمند د سيند پر غاړه يو کلي دی.

سرگاو: ۵۳ – ۳۱، ۲۸ – ۶۵ «ج»: دا د خاکريز په درې کې د درې په مرکز کې واقع يو کلي دی. «لینس»

15 - Bakalzai

16 - Tofanzai

17 - Mirshai

18 - Espibuz

19 - Miajui

20 - Shakchala

21 - Dehrang

سرگري: ۴۳ - ۳۱، ۵۲ - ۶۷ «ن»: دا يو کلی دی چې توخي غلزي په کې استوگن دي او له «شنو غرونو»^[22] کوز، د «گورابي»^[23] د غرنۍ لړۍ د لویدیځ په ۴۰ مایلی کې واقع دی. (وگورئ: «غوايمر»^[24]) د شنو غرونو لړۍ د کند د سیند پر غاړې د «دوم» کمپ له تقریباً ۲۰ مایلي واټن څخه له ورايه بنکاري. له دې کلي څخه بهوسه تر لاسه کيدای سي او دلته د اوبو د چيني پريمانه اوبه سته. سون توکي په قلت دي. «بن، آی. بي. سي.»

سرغز: دا د ارغسان د سیند او د هغه سیند تر منځ په يوې غرنۍ لړۍ کې يو کوتل دی چې له «غورې مارغي»^[25] څخه رابهيږي. په دې کوتل باندې د ختلو او کښته کيدلو لاره لږ تر لږه يوه ورځ نيسي. «لمسدن»

سرگو: ۲۲ - ۳۰، ۶ - ۶۶ «ن»: دا د غرونو يوه لړۍ ده چې ۱۵۱۱ متره لوړوالی لري او د بنوراوک په شمال او د «گوايجه»^[26] د کوتل په سویل لويديځ کې موقعيت لري. دا په ختيځ کې د «خواجه عمران» د اساسي غرنۍ لړۍ، ليري پرتې خانگي دي چې د «شه سته»^[27] [بنايي شايسته وي - ژ] دا غرونه له شمال ختيځه مخ پر سویل لويديځ ځغلي او په يوې پراخې دښتې کې ئې نفوذ کړی چې له منځه ئې له «سپين تيجه»^[28] تر بنوراوک پورې سرک تيريږي. د همدې تشې په ختيځ کې د غرونو يوه برخه د سرگو د ختيځ په نوم ياديږي او بله برخه چې لويه برخه ئې ده د «لویدیځ - سرگو» په نوم ياديږي. لویدیځ سرگو له ريگستان سره جوخت دی، د ريگستان له سترو شگو کښته شگې د وخت په تيريدلو په ټولې غرنۍ لړۍ لمن کې راټولې سوي دي. د سرگو د سویل په ۴ مایلي کې د «خرما» غرونه دي چې له اساسي غرنۍ لړۍ ليري پرتې خانگي دي؛ د دواړو په منځ کې يوه کوچنۍ دښته ده چې د «چاوال»^[29] په نوم ياديږي او بريځان ئې د ملکيت ادعا کوي، خو دا دښته اوس د بدوزيو او اڅکزيو په لاس کې ده. له دې ځايه په همدغه لور کې سرگو د بنوراوک حقيقي حد دی او خرما د بريځانو د سيمي اوسنی حد دی. د دغو غرونو جوړښت کې بلوريني، تياره گرانيت ډبرې دي؛ دا ډبرې کتب مت هماغه ډبرې دي چې د خواجه عمران د لړۍ په دې لور کې دي.

د هغې تشې په منځ کې چې پورته مو ياده کړه يو مصنوعي ډنډ دی چې کله نا کله اوبه په کې راټوليريږي خو څوک نه سي کولای په دغو اوبو او اندازه ئې ډډه ولگوي. دا ډنډ له «سپين تيجه» څخه ۱۹ ۲/۱ مایله او د بنوراوک په پوتې کې د احمد خان له کلي ۱ ۲/۱ مایل ليري دی. دلته سرتيرو کمپ وهلی وو، د دمي نيولو معمول ځای په «سپيني خولي» کې دی چې څو مایله وړاندې موقعيت لري. «میتلند» اوسنی نقشې دا نوم د «سحرگو» په نوم ښيي.

سر آب: دا د ارغنداب په درې کې د دهلي د ولسوالۍ يوه برخه ده. «بيسکو» په دې نوم د اوبو يو بهير په ۳۶ - ۳۳، ۲ - ۶۸ «الف» کې موقعيت لري.

سر اسپ: ۱۴ - ۳۲، ۶ - ۶۷ «الف»: دا د قلات غلزي د شمال ختيځ په ۹ مایلي کې د دمي نيولو يو ځای دی. «۱۹۰۵»

22 - Shna Ghar hills
 23 - Gurabai
 24 - Ghwaimar
 25 - Ghwara Margha
 26 - Gwaijha pass
 27 - Shasta
 28 - Spintijha
 29 - Chawal

د پانو شميره: له 5 تر 6

سریچه: ۳۸ - ۳۱، ۳۲ - ۶ «ن»: دا د خشک رود پر بنی غاره یو کلی دی چې له ارغسان سره د یو ځای کیدلو له ټکیو تقریباً ۱۰ مایله لیرې واقع دی. اوبه، اوبش څر او د اړتیا وړ توکي او د کمپ یو بنه ځای دلته موندل کیږي. «ایلیس ۱۸۸۰»

* **سرغندي:** ۱۰ - ۳۱، ۲ - ۶۶ «ن»: دا د لهار د سیند پر غاړې د غفور د کلي د سویل لويديځ په تقریباً ۵ مایلی کې یو کلی دی چې د کندهار په ولایت کې له سپین بولدکه تر کندهاره د سرک پر غاړې واقع دی.

سریکال: ۳۲ - ۶۵: دا د خاکریز په درې کې د شاه مقصود د غرنۍ لړۍ شمال ختیځې انتها ته نیردې واقع دی. «لینس» * **سر مقصود:** ۵۵ - ۳۳، ۲۶ - ۶۵ «ن»: دا د روزگان په ولایت کې «بیلاو»^[30] ته نیردې په همدې نوم د اوبو د یوه بهیر پر غاړې یو کلی دی.

سرم «سریم» سوخته؟: دا د غلزیو په سیمې کې یو خط الرأس دی، دا خط الرأس د ترنک دره د «ناوې» له درې څخه جلا کوي «وگورئ: سوخته» دا خط الرأس د دښتې له سطحې څخه تقریباً ۱۰۰۰ فېټه لوړ او ډیر ژور نه دی. په بله برخه کې دا د «روزن زیو»^[31] په نوم یادېږي. «براد فوټ»

سرکي: ۵۱ - ۳۱، ۴ - ۵۸ «ن»: دا په «تره کي تیوري» کې د تیتو غرونو یوه لړۍ ده چې د تیوري د سیند له کینې غاړې د ۳ مایلو په واټن د «کوسه که»^[32] تر دښتې پورې غځیدلې ده. تر سویلي ډبو لاندې ئې د زړې کلا د کلي کنډوالي دي. «بن» په دې نوم یو کلی په ۳۵ - ۳۱، ۳۳ - ۶۷ «ن» کې موقعیت لري.

سرکي سوهي: ۲۳ - ۳۱، ۳۹ - ۶۷: دا د الا جرگې د نالي پر غاړې د «تور کتس»^[33] د لويديځ په ۳ مایلی کې د دمي نیولو یو ځای دی چې د رشید له کلا څخه د «پش غبرگي د کوتل له لارې» تر «پسین داگ» پورې د لارې پر سر واقع دی. دلته د اوبو یو شمیر څاهان سته. «بن» اوسنی نقشې د «سرکي» نوم ښي.

* **سرکار واله:** سرکار ویهاله: ۱۴ - ۳۱، ۳۶ - ۶۶ «ن»: دا د کندهار په ولایت کې د «سم بوغه»^[34] د سویل ختیځ په تقریباً ۵ مایلی کې د کدني د سیند پر غاړې یو کلی دی.

سرخیل: دا د کندهار د ختیځ په ۹۰ مایلی کې او د «غرابیي»^[35] د کوتل د لويديځ په ۵۰ مایلی کې د توخی غلزیو په سیمې کې یو کلی دی. دا گرد چاپیره سیمه نسبتاً ډیره بڼه کرل سوې ده. خو اوبه چې له چینو څخه دي تروې دي. «لمسند»

سرکول: ۶ - ۳۳، ۲۹ - ۶۶ «ن»: دا د کمپسان د سیند سرچني ته نیردې د روزگان په ولایت کې د «ماني غره»^[36] د شمال ختیځ په تقریباً ۱۰ مایلی کې یو کلی دی.

نور بیا سرلت...

یادونه: قدرمنو لوستونکو! تاسو تر دغه لینک لاندې د ښاغلي آریا صاحب په آرشیف کې د لمړي ټوک، دویم ټوک، دریم ټوک او د څلورم ټوک ټولي برخي لوستي شی.

³⁰ - Bilaw

³¹ - Rozanzai

³² - Kosaka

³³ - Tor Kats Ala Jirgha Nala

³⁴ - Sambogha

³⁵ - Gharaibi

³⁶ - Manighar

د پانو شمیره: له 6 تر 6

افغان جرمن آنلاین په درنښت تاسو همکارۍ ته رابولي. په دغه پته له مور سره اړیکه ټینګه کړئ maqalat@afghan-german.de یادونه: دلیکنې د لیکنیزې ښې پازوالي د لیکوال په غاړه ده، هبله من یو خپله لیکنه له رالیږلو مخکې په خیر و لولئ